

Verbroken verbindingen herstellen

by redactie

nederlandkantelt.nl

Hoe kunnen we ervoor zorgen dat alle betrokkenen samen besluiten over wat er nodig is om hun situatie te verbeteren? Dat is een vraag waar Anke Siegers, kantelaar en grondlegger van de 'Nieuwe Route', zich mee bezig houdt. NederlandKantelt sprak Anke Siegers over haar werk en haar nieuwe boek.

Volgens Anke hebben we een maatschappij ingericht waarbij de mensen die in situaties zitten die verbeterd moeten worden losgekoppeld zijn van de mensen die beslissen over die situaties. Anke: "Deze situatie zorgt ervoor dat mensen geen eigenaarschap ervaren over datgene wat van hun is. Er zijn verbroken verbindingen ontstaan, waardoor mensen achterover gaan leunen. Ze denken 'nou, wij doen ook maar niets meer'. Dan kunnen we als maatschappij wel heel hard met elkaar roepen 'we moeten actief worden in de participatiemaatschappij', maar als mensen zich geen eigenaar ergens van voelen, dan gaan ze dat ook niet met elkaar doen."

De Nieuwe Route

Over deze processen schreef Anke een boek: 'De Nieuwe Route'. Het beschrijft een andere manier van toewerken naar bijvoorbeeld zorg. Een andere manier van samen beslissen wat er nodig is. Op het moment dat er een zorgvraag is of ondersteuning nodig is van gemeentes of organisaties, dan gaan wij in de Nieuwe Route als eerste bekijken wie er bij deze kwestie horen. Met die mensen ga je samen aan tafel. Deze mensen hebben soms informatie nodig, die geef je dan.

Vaak is het nu zo dat het andere mensen zijn die beslissen, omdat ze denken 'die mensen weten helemaal niet wat er allemaal speelt'. We moeten dan juist werken aan 'hoe kunnen die mensen weten wat er

speelt?'. Ik heb zo ook een groot proces geleid rond het faillissement van het ziekenhuis Sionsberg. Veel partijen stonden tegenover elkaar. Mensen hadden het gevoel dat anderen gingen beslissen over datgene wat van hun was. Daar hebben uiteindelijk 2300 mensen meegedacht over de vraag: 'wat is er nodig om mee te denken over zorg in onze regio?'. Uiteindelijk zijn 300 mensen, 16 uur lang bezig geweest om daarover te besluiten. Dus niet mee te denken, maar mee te besluiten. Dat is nogal een verschil."

Samen besluiten

300 mensen die samen iets gaan besluiten, dat gaat niet door met zijn allen aan een ronde tafel te zitten. Hoe werkt dit proces? Anke: "Er zijn verschillende vormen van besluitvorming. In dit geval hebben we een binnenste en buitenste cirkel gehad. Er werd niets besloten zonder toestemming van alle betrokkenen. Mensen hadden vertegenwoordigers van hun belangen bij mij in een binnenste kring. Alles was transparant, er was ook een livestream. Degene die in de binnenste kring zat, die ging steeds naar de groep terug: 'wat vinden we hiervan?'. Het was een dag met heen-en-weer gaan tussen groepen, waar we natuurlijk wel een enorm plan hebben gemaakt met elkaar. Van tevoren denkt iedereen 'dat is niet mogelijk, je kunt het nooit allemaal met elkaar eens zijn'. Het blijkt in de praktijk, en ook wereldwijd bij deze processen dat dat wel kan. We zijn het alleen niet gewend, we zijn gewend om 'de meeste stemmen gelden' toe te passen. Dat betekent echter dat er altijd mensen zijn die niet gehoord worden, of hun stem niet terug zien in wat er besloten is. Myrna Lewis, van Deep Democracy, verwoordde dat heel mooi door te zeggen 'Het smoren van de minderheidsstem is de kiem van het verzet.' En dat klopt ook, als we die stem niet meenemen en niet tot consent komen, dan blijven er altijd mensen die zich verzetten en zo kom je niet tot oplossingen in de maatschappij."

Kantelende bewegingen

Deze oplossingen in de maatschappij zijn hard nodig volgens Anke. Hoewel ze in haar werkveld ziet dat er momenteel veel in beweging is, ziet ze helaas te veel verbeteringen binnen het huidige systeem en

te weinig kantelende bewegingen die het systeem daadwerkelijk veranderen. Anke: “Dit komt omdat die machtsverschuiving zo pijnlijk is voor de mensen die de macht hebben. Er zijn nog steeds mensen die zeggen: ‘ik zit niet voor niets op deze positie. Ik weet het beter, dus zij moeten naar mij luisteren. Zij moeten gewoon doen wat ik zeg, dan komt het allemaal goed’. Er zijn veel mensen die plannen maken voor andere mensen. Misschien zijn dat wel de beste plannen, maar een oude wet van Maier zegt ‘ $E = K \times A$ ’: het effect is kwaliteit maal acceptatie, dus het plan heeft misschien wel een kwaliteit van 10, maar als de mensen die het moeten uitvoeren niet meegenomen worden in de besluitvorming over het plan, dan gaan deze mensen dat in de praktijk niet doen. Daar hebben we een mooi woord voor: dan gaan deze mensen ‘meestribbelen’. Die gaan eigenlijk saboteren in de praktijk, daar hebben we niets aan met elkaar. Dus waarom zouden we niet gewoon samen gedragen plannen maken die dan ook werkelijk uitgevoerd worden? Er is een enorm hoog percentage van verandertrajecten in de organisaties die gewoon mislukt. Dat heeft bijna altijd te maken met het feit dat mensen zich geen eigenaar voelen van dat hele proces.”

Goede voorbeelden van breed gedragen veranderingen

Gelukkig zijn er ook veranderingen geweest die wel breed worden gedragen. Zo is Anke met de Nieuwe Route bezig met zeven gemeentes in Friesland, die zijn samengekomen en hebben gezegd: ‘wij willen het anders proberen’. Anke: “In de praktijk is het hartstikke moeilijk, maar we willen het proberen. Een van de grootste gemeentes in Friesland traint nu hun mensen om zo plannen te maken en niet te denken voor andere mensen. De gemeente Oldenzaal is door het Nederlands Jeugd Instituut uitgeroepen tot koploper in de transformatie, omdat zij met de Nieuwe Route werken. Dus er zijn hele goede voorbeelden, alleen het is nog mondjesmaat. We hebben een transitie achter de rug, maar de echte transformatie moet nog plaatsvinden. Het lastige met een echte transformatie is dat er een grote groep mensen is die het lastig vindt, zij raken hun positie of aanzien kwijt. Het zit dus ook op het ego.”

Ben je ook geïnteresseerd in democratiserings- en communityprocessen

en wil je hier meer over weten? Kijk dan op de website www.datishelder.com. Op deze website staan veel voorbeelden van verschillende soorten processen, filmpjes van mensen in de praktijk, waar ze tegenaan lopen, wat helpt. Op de website www.samenlevingsproces.com wordt meer beschreven over 'hoe ga je om met conflicterende partijen', daar waar spanningen zijn tussen groepen.

© 2016 Nederland Kantelt